Euskal Eresi ta Izkuntzaren alde

Zubimendi'tar Joseba Zuzendari

IZPARRAK

GUDAKO BERRIAK

Ez dizkitzutegu asko-asko emango. Aldaketa aundirik ez bai da aspaldiko egun auetan. Akxun, abisiniarren erri maitea artu omen dute italiarrak. Batere indarrik ez omen dute egin bertakoak erria gordetzeko. Bildur ziran nonbaitz goi-betik, arria birrinduko zioten. Baña onekin ez da amaitzen ango gudaldia. Aneurkin batzuk, oso gutxi, artu dituzte oraindik Abisini nazioa beren menpe jartzeko.

Europa'ko beste geienak, berriz, pakea ausi duana zigortu naiean dabiltza. Ingalandarrak oso gogor artu dute zigortze au ta Pranzia'k orain onela eusten ez ba'dio, laxter bearrean izango ote dan edo gaude.

Ez daukagu asko esaterik gai onetan. Iñork ere bai al daki zer gerta leiken?

Gentza, pakea, gure eskaria. Ez gaitzatela iñundikan ere, orrelako naspillan sartu.

IGAROTOKO IGANDEZ

Gipuzkoa'ko emakume abertzaleak, lau tokitan jaitu zuten egun au. Guk irutan egin bear zituztenak azaldu genitun igarotako astean; baña laugarrena, Bergara'koa aztu zitzaigun. Emen Basaldua ta Monzon izlari zirala jai ederrak eratu zituzten.

Gañontzakotan, Errenderi'n, Itziar'en eta Tolosa'n guk esan bezela egin ziran antolatutako jaiak. Emakume auek oraingo egin-garra ba'damakite, laxter ditugu Gipuzko inguru guziak abertzaletuta. Berak nai izatea asko.

NEKAZARIAK AZPEITI'N

Azpeiti'ko zezen-plazan gipuzkoar nekazariak igendean billera bat zuten. Bertsolariakin asi ziran. Zepai ta Txapel erritarrak zituzten abesten. Auek biak batu ezkero, jakiña, bertso ederrak entzunaz, naiko par egin bear.

Arrijasotzalleak zituzten urren. Murgil ta Keixeta, aizkolarien semea, alkar indar-neurtzen. Murgil'ek irabazi zuan saioketa au.

Soka-tira zuten gerogo. Bertako auzoak alkarren aurka. Mutil aindartsuriku iñun ba'dago Azpeiti alde orretan ez dira makalak eta saio ederra egiñak dira.

Alderdi aietan ezin ba, aizkora jokaldirik gabe etsi. Orkazarre ta Antxieta ziran lan onetan. Antxieta garaille irten zan azkenik.

Nekazari gaieko itzaldia bear zan bukaeran eta Murua'tar Gabin, gabiriar langillea, zuten izketan. Onen itz-etorria ta arrazoizko esateak nekazari guziak ezagutzen dituzte. Nagusimaiztar arazoa ikutu zuan geien ta gai oni dagozkion gauzak ederki aztertu zituan. Bai ta anai maitutakoan txalo ederrak irabazi ere.

Arratsaldeko zazpiretan, Emakume A. B.'ko aretoan beste jaialdi polit bat ipiñi zuten. "Potxolo" antzezlariak naiko para eragi nazi zuan bere antzezte xelebreakin. Beste seme bat izateak ez omen dio umorerik kendu. Bjo la - na, "Potxolo" ta zorionak antzerki lanagatik ta muxu "Potxolo" berriari.

Azpeitiar auek beti ba-dute zerbait. Beti jaitarako gertu. Orrela iraun dezatela luzaro.

EUSKEL IRRATSAIOAK

Laxter astekoak dira. Ba-zan ordu. Batzorde bat autatu ta lanari bereala ekingo diote. Ez da berri txarra.

Iñork ba'aldaki euskerari zer on egiten dioten euskal irratsaio auek?

Batetik euskera, zabaldu ta ikasi egiten bada, bestetik entzutera oitu belarriak. Gure eresiak entzun-araziaz, euskal abestiak ikastarazi. Eta batez ere gure errian, aurrerapenik aurrenekoan, gure izkera entzuteak ematen dun adorea.

Ongi etorri bitez, berriz, euskal irratsaioak. Eta luzaroan, gerogo ta maizago, gure-gurea guzia izan arte iraun dezatela.

DONOSTI'KO UNALETXEA

Zirkua zer dan bai al dakizute? Ba, ezjakiñean, jo zazute bein Donosti'ko Udaletxe'ra ta egundoko parrak egingo dituzutela ziur gaude. Joatekotan, noski, "sesioa" dan garaian joan bear. "Sesioa" dala-ta par egin? Bai orixe!

An ikusiko dituzute abeslaritako gauza ez diranak, ollarrak baño arroago, beti kukurrukuka; bertan jakingo dezute ura nundik ekarri leiken etxera ta nola ateratzen dan merkeena. Ur-izoztua oso preskua omen da ta egilleak, jakiña, preskua bear.

Izugarrizko gertaera xelebriak dabiltza etxe onetan. Udara bukatu denean, zezenik ez, estropadarik ez, ta nolabait ere jendea ekarri bear.

Aldi alai bat igaro nai badezu, irakurle, atoz Donosti'ko Udaletxe'ra "sesioa" danean.

EMAKUMEAK LANGILLE DABILTZ

Len aitatu ditugu igandean egindakoak. Orain gaurkoari eldu bearko diogu. Donostiarrak, Poxpolin aretoan, jai polita eratu digute gaur arratsalderako. "Tonbola" edo dalako sosketa izango da bertan. An biltzen dan dirua, beartsuentzat gordetzen dute. Opari ederrik bidali dute amaikak! Jostallu, sukaldeko, jangelako, pitxi, jantzi ta guzitatik daude sosketa orretarako.

Au amaitutakoan, antzerki jai bat egingo digute. Gure dantzaldirik jatorrenetakoa, aurreskoa, andereño mutiko gazte egokienak ikustaraziko digute. Ba-dira beste jolasak ere; guziak bertaratzen diranen pozkarri.

Gaur arratsaldean Poxpolin aretoa euskaldun tzintzoz betea arkituko dala ziur gaude. Diru asko bildu dezatela eratzalleak!

UZKUDUN, ORAINDIK GAZTE

Ala izan bear du. Onentzat urteak ez dute ezer esan nai. Mutur joka dabiltzanen artean, ez degu iñor ezagutzen onek aña urte izanta, au bezela aurreneko mallan dabillenik.

Orain gutxi, Joe Louis beltzak egundoko osoea irazabi zuan, igazko txapeldunari irabaziaz. Ba, onekintze, laxter, diotenez ludiko txapeldun izateko bide errezena daukan onekin, jokatu bear omen du gure Paulino'k.

Ea oraingoan bazter guziak austen ditun.

POXPOLIÑAK

Datorren astetik astekoak dira gure nexka mutik poxpoliñak beren ikastoroan.

Euskaldunak, euskera dakitenak, astelen, asteazken ta ostiraletan.

Euskaldun ez diranak, astearte ta larunba-[illegible] au baña en-[illegible]an on n, eu[illegible]-erestea. Guziak erderara jotzen bai dute. Noiz joko ote dute guziak gurera.

ALOÑA.

Gorostidi'tar Jon adiskideari — **ANTXU GAZTE** — Norberto Almandoz

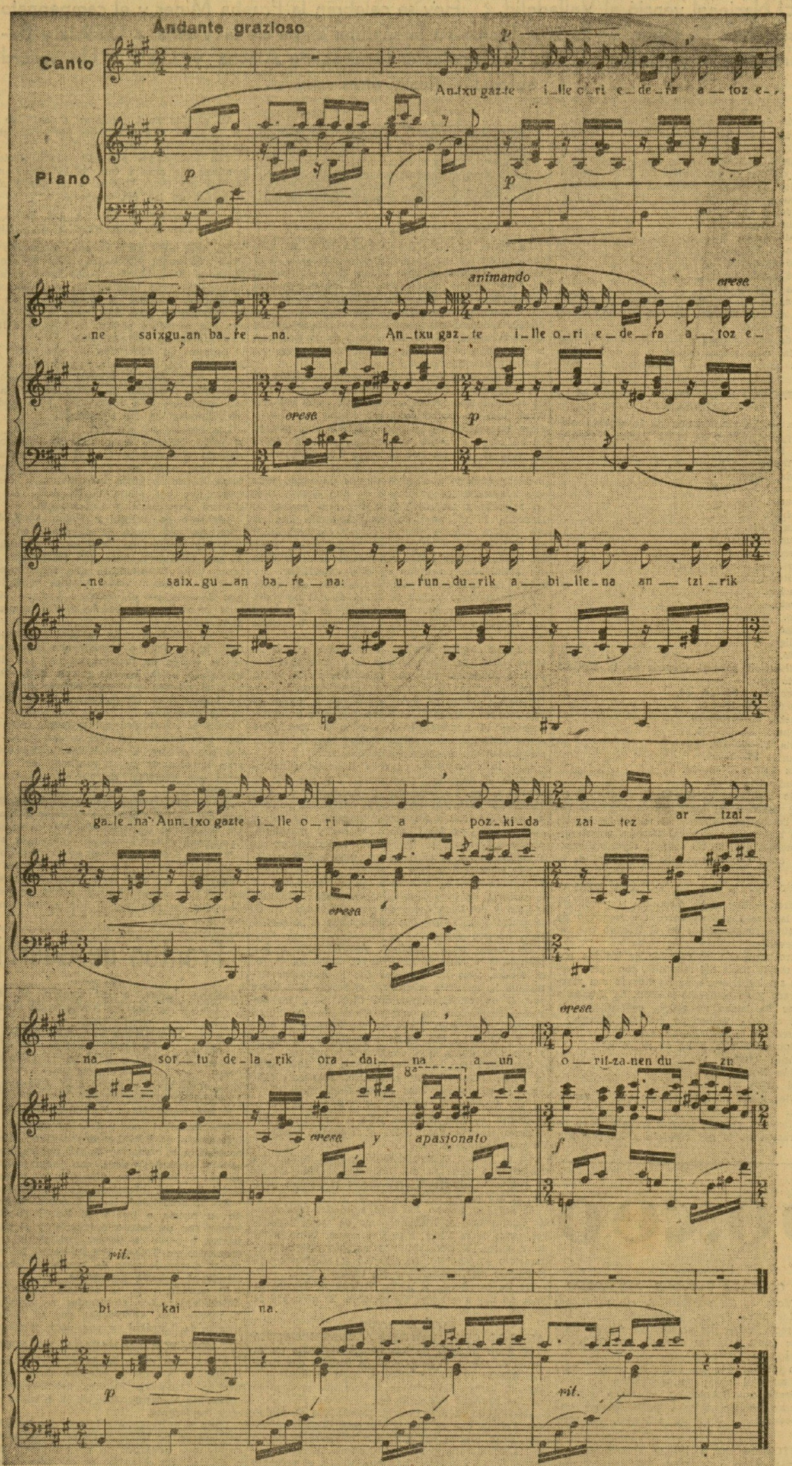

SENDAGAI ONA!

Martin-motx, etxeko atarian naigabez beterik zegola, Erramun, bere izkillua bizkarrean, andik barrena zijoan.

—Zer diozute alde oietan? Erbi asko alda?

—Erbiak... askorik ez. Andria miñez daukatnik, andria.

—Zer du?

—"Berakoa" ezin gelditu; jateko gogo gutxi ta oso auldua dago. Sendagilleak dionez, urdalla nastu xamarra... Dena dela, nere andria ezertarako ez da gauza.

—Nere andriak bezelaxe. Goguan al dezu Dnonosti'ko sendagilleana joan giñan eguna?

—Bai orixe; ederki sendatu zala ere goguan det.

—Zure emaztea ikus zagun.

—Gaxoa! Len iztuna ba'zan ere, itzegiteko gogo gutxi zeukak!

—Begira, Martin: Don[illegible] emandako "errezeta" bialiko dizut.

—"Errezeta" auxe nik nai orduko ez da iritxi! Zer ote dio? "Urdaiazpiko ta aragia txiki-txiki egin perrejil ta baratzuriakin. Aragi ezurra egosten jarri xaltxa ona izateko. Gero, ogi txetua, gazta zarra ta beste zerbait, nai ba da erantsiaz, dena bat egin, ongi nastu, biribil batzuk egin ta len esan den xaltxan maneatu; arrautz ta iriñetan estali ezkero obe."

Arraiea! Gauza ariñak bear dituala? Onek oso ariña ez dirudi. Dena dela, asko luzatu gabe egingo det... ta sendatuko dela iruditzen zait. Bere emaztea sendatu zan beintzat ta nerea ere... nork daki?

⁂

Andik alditxo batera, Erramun, Martin'en itxe aldera ikaraz beterik. Sendagillearren papera eman bearrean, bere gogoko janari batena eman bai zion!

Etxera sartu ta iñor ez! Au lana!

—Emen zer gertatzen da? Ara emen dator!

—Zer diozu, Martin?

—Gu oso ongi, ta zu?

—Ta emaztea?!!

—Emaztea aritza bezin sendo. Etxeko gauzen billa joana da. Aizu, millesker zure sendagaiagatik.

—Bai... barkatu, gizona. Okerrekoa eman nizula, gero oartu nitzan. Tori; egizkoa au da!

—Okerrekoa eman diguzula? Nere ameztea ederki sendatu da beintzat. Geroztik etxeko danak jaten degu; beatzak zupatuz gañera! Errezeta ori gorde, gorde, lengo zarrarekin oso ongi dijoakigu-ta.

Erramon, "Aitaren" egiñaz, etxeratu zan.

ENARA.

Oiartzun'dik.

EUSKELDUNON MEZA

Igandean baño igandean jende geyago biltzen da Aita Kaputxinoen Eleiza apañean, jaiero amar ta erditan izan oi dan mezetara.

Eusko usaidun eleizkirun orretan, erriak abesten du "De Angelis" meza ta b[illegible] erriak berak abesten du "Agur Jesusen Ama" eleiz abesti xamurra.

Itzaldia ere, jakiña, euskeraz Aita Loenexok... eta ederki alaiañetan... e[illegible] nai ditunak entzun, dijoala ara. Etzeok olako Gil Robles'en mitiñik!

Meza orretara beiñ joaten dan euskeltzaleak, poz-pozik igandero joaten jarraitzen du. Zoaz ba, zu ere, irakurrle gaur, eta aurrerantzean, ziur egon. Meza ori entzun g[illegible]etzera iñoiz gelldituko:

Jaunaren itza euskeraz
Entzuten danian,
A zer poza sortzen dan
Gure barrenian!

UMETXOENTZAT

BI AIZPATXOAK

(Jarraipena)

Bai enetxoak: Eguzkian degu Margarite. Erretzen? Bai zera! Zillarrezko zalditik jetxita urrezko gizonaren eskutik guzti-guztia urrezko dan jauregi barnean doia Eguzki jaunaren aurrean aurkeztera. Jauregi apañagorik!

Margarite beintzat, benetan arritua degu ango pitxi eder ugariakin. Guztitik dago: jostallu antzeko gurditxo apañak, burdi-zai txapel luzeakin; orratz-ontziak; exerluko polit-politak: buruakin bai ta ex esaten dakiten maramatxo musu-gorri, begi beltxak, euren mantaltxo politekin eta beste millaka gauza eder. Guzti-guztia urrezkoa, e? Beraz ez da arritzekoa orrenbesteko edertasun ta dizdiran aurrean zerbait lilluratutzia.

Urrezko ate aundi bat iriki da ba azkenik eta areto ezin da apañagoko bat azaldu da. Antxe dago erdi-erdian besaulki eder biguin batean exerita ,urrezko jantzi apain-dotoreak soñean eta burestun zoragarri bat buru gañean duala, gudari bikañez ingurututa, Eguzki jauna.

—Eskutik dakartzun poxpolin ori nor da? —galdetzen dio urrezko gizonari.

—Au? Ba, jauna, ez dakit. Zugaitz ipurdi batean exerita ikusi det ludiari argi egitera jetxi naizenean eta artuta onera ekarri det. Zurea da, ba, jauna.

—Ondo da—dio Eguzki jaunak—Nola izena dezu?

—Ma... mar... marga... rite—erantzuten dio umetxoak bildur-ikaraz.

—Margarite! Nere neskame zera orandikantxe. Ta eraman jostundegira ta ekin deiola lanean.

—Bai, jauna, bereala.

Urrezko gizonak eskutik artuta aneika umetxo argi-ari konponketan ari diran gela aundi batera eraman du.

—Exeri or ta ekin lanari—zorrotz esan ere. Atea itxita irten du berriro ludirutz argi egitera, Margarite erdi-negarti ainbeste ta ainbeste poxpolin jostunen artean, lotsa-lotsa utzita. Guztiak begira bai dauzka. Guk ere utzi dezagun, ba, ta jetxi gaitean ludira.

Urrezko gizona ez da ageri baña nonbaitetik argi egiñaz eguna zabaldu du. Margarite'n etxekoak jeiki dira ta irurak bere billa dabiltz. Non dagoan ba'lekite! Berak uste ez basuan ere, asko maite zuten eta orregatik egiten dute ainbeste negar galdu dutenean. Lidetxo oroitu da bere billa. Jo batera, jo bestera; baña alperrik guztia. Ez da iñon agiri. Urruti- urrutiraño iritxi da, ta, ezta ere. Ainbeste ibiltzerekin nekatu da gaixoa ta zugaitz ipurdi batean exeri da atseden billa. Ta... arrigarria! Ain xuxen len Margarite exeritako zugaitz-ipurdia izaki uraxe.

Nekearen-nekez, bereala loak artu zuan eta, illunabarrean, argi egiteari utzita, goruntz abitu zanean, lengo zugaitz-ipurdian, beste umetxo bat ikusi zuan urrezko gizonak ta poliki-poliki esnatu gabe artu, bai, ta an dijoa bere zaldi gañean, Lidetxo, loti, besoetan daramakiala. Eguzki jaunaren aurrean esnatu dute. Gaxoa! Alako apainketa eder ta ikuskizun zoragarri guztiak aintzokotzat artu gabe, negar dagi aizpatxo eske. Eguzki jaunak, errukizko malko gorri bat ixuri du umetxo batean illunduaz. Bai, Margarite ain maite dualarik, aizpatxoari itzuli bear dio.

Zer? Eguzki jaunak Margarite maite duala? —galdetuko didazute. Bai orixe ta asko gañera. Zergatik ez'e len gaixtoa ba'zan ere orain ona da. Eguzkieran argi-ari konponketan ari zanean, bere etxeatzaz oroitu zan eta negarrari eman zion. Eguzki jaunak jakin zuanean jostun bat negarti zala bere aurrera deitu ta zergatik ari zan negarrez galdetu zion.

—Etxera joan nai det.

—Orain? Len zergatik iges egin dezu, ba?

—Basora joan nai nualako; baña orain etxera nai det, aita ta ama negarrez egongo dira-ta. Gañera Lidetxo asko maite det eta berekin bizitzera joan egarri naiz. Biotz aundia nik. Ez naiz gaixtoa, damutu naiz-ta. Barkatu, ba, nere gaiztakeri guztiak eta utzi etxera joaten.

—Biotz aundiak neretzat bear ditut, nere urre guztiak baño geiago balio dute-ta—erantzun zien Eguzki jaunak. Ta bere alabatzat artu zuan.

Nai ainbat atsegin bere esku zeuzkalarik, ezin olastu zan. Apaña zegoan. Eguzki jaunaren jauregiko edergallu guztiak beretzat ziran ta alare, etxera nai zuan. Aita ama ta aizpatxoa besarkatu ta eurakin biz iorixe, bere agarri bakarra. Eguzki jaunak ori guztia jakiñik, Lidetxo'ren bere aizpatxoaganako maitasun oso-osoa ezagutzean, ezin izandu zuan malkoak barrenean gorde. Negar egin zuan bi biotz aundi oiek elakarri zioten maitasuna neurtzean.

—Onegiak zerate negarti izateko. Zoazte, ba ta nik egingo det negar ludia beti illun izango ba'da ere.

—Ori ez, jauna—diote bi aizpatxoak elkar besarkatu ondoren — ariak urratzen diranean konpontzeko, baña orretarako aitatxo ta amatxo ekartzia ona genduke gure ondora.

Eguzki jaunak ezin ezer uka zezaketean [illegible] bi umetxoen asmoa on-iritziaz, zillarrezko zal[illegible] bana eman zien bi aizpatxoei ta Lidetxo'k ai[illegible] ta Margarite'k ama eguzkiratu zituzten. Ora[illegible] ba, Margarite'k ere maitatzen ikasi dualako z[illegible] rion osoan dute eurakin.

Ba-dakizute, ba e? Biotza orretarako d[illegible] maite izateko.

AMONATXO.